

References

1. Lash, S. (2003). *Sociology of Postmodernism* (U. Oliynik, Trans.). – Lviv: Kalvariia [in Ukrainian].
2. Foucault, M. (1999). *Discipline and Punish. The Birth of the Prison*. (V. Naumova, Trans.). – Moscow: Ad Marginem. Retrieved from http://royallib.com/book/fuko_mishel/nadzirat_i_nakazivat_rogdenie_tyurmi.html [in Russian]
3. Heidegger, M. (1993). *Time of the picture of the world. Time and Being: articles and speeches*. (V. Bibihin, Trans.). (pp. 41-63). Moscow: Respublica [in Russian].
4. Shtompka, P. (2007). *Visual sociology. Photo as a method of the research*. Text book. (N. Morozovoy, Trans.). – M.: Logos [in Russian].
5. Appadurai, A. (2000). *Disjuncture and Difference in Global Cultural Economy. The Globalization Reader*. F. Lachner, J. Boli (Eds). (pp. 322 – 330) Massachusetts: Blackwell Published Ltd. Retrieved from http://pages.ucsd.edu/~bgoldfarb/cogn21w10/appadurai_ps.pdf [in English].
6. Barthes, R. *Jeunes Chercheurs*. Retrieved from <http://blog.nearfuturelaboratory.com/2010/06/29/partial-truths-to-do-something-interdisciplinary> [in English].
7. Batchen, G. *Specteres of Cyberspace*. Artlink. Vol. 16, 2, Winter, 25 – 28 [in English].
8. Bryson, N., Holly, M., Moxey, K. (1994). *Introduction. Visual Culture: Images and Interpretations*. (pp. XV-XXIX). Hanover, London: Wesleyan University Press [in English].
9. Jenks, C. (1995). *Visual Culture*. London: Routledge [in English].
10. MacNair, B. (1995). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge [in English].
11. Mirzoeff, N. (1995). *What is visual culture? The visual culture. Reader*. (pp. 3-13). L., N.-Y.: Routledge [in English].
12. Mitchell, W. (1994). *Picture Theory*. Chicago: University of Chicago Press [in English].

УДК[001.2+378]001.895

Кириленко Катерина Михайлівна
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії
Київського національного університету
культури і мистецтв
katerinasophia@ukr.net

ОСНОВОПОЛОЖНІ КУЛЬТУРФІЛОСОФСЬКІ ПІДВАЛИНИ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА ПРИКЛАДІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ КУЛЬТУРИ

Нині широко обговорюється створення умов самореалізації творчої особистості з метою формування її інноваційної культури. В статті автор аналізує пріоритетні завдання, що мають бути зреалізовані, досліджує інноваційне середовище освітніх закладів культури, яке потребує оновлення в напрямку створення інноваційного освітнього простору. Відстоює необхідність впровадження інноваційних освітніх технологій, що спрямовані на актуалізацію творчого потенціалу особистості та на забезпечення інтерактивної взаємодії викладача і студентів. У статті автор обґрунтовує необхідність підготовки майбутніх діячів культури до інноваційної діяльності, окреслює етапи даного процесу. Домінуючу роль у формуванні інноваційної культури майбутнього діяча культури відіграє створення освітньо-креативного середовища у вищому навчальному закладі культури. Інноваційно зорієнтована вища культурологічна освіта – це виклик часу та пріоритетне завдання для тих, хто в ній працює. Автор аналізує основні принципи інноваційної освіти, чинники інноваційного навчання майбутнього діяча культури у ВНЗ культури, характерні риси, що мають бути притаманні навчальному закладу культури, який обирає стратегію формування інноваційної культури студентів.

Ключові слова: інноваційна культура, інноваційне освітнє середовище, інноваційна освіта, творчий потенціал особистості.

Кириленко Катерина Михайлівна, кандидат философских наук, доцент, заведующая кафедрой философии Киевского национального университета культуры и искусств

Основополагающие культурфилософские основы создания инновационного образовательного пространства на примере высшего учебного заведения культуры

Сейчас широко обсуждается создание условий для самореализации личности с целью формирования ее инновационной культуры. В статье автор анализирует приоритетные задачи, которые должны быть реализованы, исследует инновационную среду образовательных учреждений культуры, которое нуждается в обновлении в направлении создания инновационного образовательного пространства. Отстаивает необходимость внедрения инновационных образовательных технологий, направленных на актуализацию творческого потенциала личности и

на забезпечення інтерактивного взаємодіяння викладача та студентів. В статті автор обґрунтовує необхідність підготовки майбутніх діячів культури до інноваційної діяльності, описує етапи даного процесу. Домінуючу роль в формуванні інноваційної культури майбутнього діяча культури грає створення освітньо-креативного середовища в ВНЗ культури. Інноваційно орієнтоване вище культурологічне освітнє – це виклик часу і пріоритетна задача для тих, хто в ній працює. Автор аналізує основні принципи інноваційного освітня, фактори інноваційного навчання майбутнього діяча культури в ВНЗ культури, характерні риси, які повинні бути присущі освітньому закладу культури, який вибирає стратегію формування інноваційної культури студентів.

Ключові слова: інноваційна культура, інноваційна освітня середовище, інноваційне освітня, творчий потенціал особистості.

Kyrylenko Catherine, PhD, associate professor, the Head of the Department of Philosophy of Kyiv National University of Culture and Arts

Fundamental cultural and philosophical foundations of creation of innovative educational space by the example of high school of culture.

Nowadays the creation of conditions for self-realization of creative personality in order to develop its innovation culture is widely discussed. In the article the author analyzes the priorities, which should be implemented, explores innovative environment of educational institutions of culture, which needs to be updated towards the creation of innovative educational space. She defends the need to implement innovative educational technologies aimed at updating the personality's creative potential, and to provide interactive cooperation of teacher and students. The author substantiates the necessity of preparing of future figures of culture to innovative activity, describes the stages of the process. The dominant role in the formation of innovation culture of the future figure of culture plays a creation of educational and creative environment in high school of culture. Higher education in the field of culturology, that is innovatively oriented, is a challenge of time and priority for those who work for it. The author analyzes the basic principles of innovative education, innovative teaching's factors of the future figure of culture in the high school of culture, characteristics that should be inherent to the educational institution of culture, which elects the strategy of forming students' innovation culture.

Key words: innovative culture, innovative educational environment, innovative education, personality's creative potential.

В сучасному світі, що стрімко еволюціонує та творчо оновлюється, розвиток творчого потенціалу особистості є пріоритетним завданням. На його розв'язання традиційно спрямована система культурологічної освіти, яка передбачає виховання як окремо взятої творчої особистості, так і цілої плеяди науковців-культурологів, управлінців, менеджерів тощо для сфери культури.

Про творчість як основоположне начало всього існуючого писали ще Платон та Шеллінг, пізніше А. Бергсон, К. Ясперс, Т. де Шарден та ціла плеяда інших філософів, творчість яких можна віднести до найрізноманітніших напрямків філософування. Нині наукові студії торують свій шлях у напрямку вивчення творчості як забезпечення можливості майбутнього, як напрямку пошуку шляхів та методів його творення. На ґрунті ідей "етики благоговіння перед життям" (А.Швейцер), на основі численних праць діячів Римського клубу (А.Печчеї, Г.Кан, Ч.Рейч, Д.Медоуза, Дж.Форрестер, Ж.Фурастьє), а також ряду інших філософів (напр., Ф. Фукуями) все частіше в науковій літературі говорять про нову форму культури сучасності, що здатна наблизити сучасне людство до вирішення його нагальних проблем. Її позначають терміном інноваційна культура, який, втім, має і ряд інших контекстуальних трактувань. Вивченням інноваційної культури займається багато дослідників (Г. Тренквіст, Б. Санто, Т. Давіла, Дж. Епштейн, Р. Шелтон, А. Ніколаєв, А. Постряков, С. Биконя, В. Гусєв, Ю. Карпова, Б. Лісін, В. Фокіна і ін.). [3], [6] Все більше уваги починають приділяти питанням формування інноваційної культури, її потужному педагогічному потенціалу (О. Козлова, Р. Міленкова, О. Амацьєва, Н. Гавриш, В. Носкова, А. Кальянов, О. Єфросініна, Л. Єлізарова, А. Герасимов, І. Логінов, Л. Холодкова і ін.). Втім, питання інноваційної культури діячів культури дотепер широко не висвітлювалось. Хоча саме від них як від теоретиків та практиків культуротворчого простору залежить багато в чому її майбутнє. Вивченню можливостей формування інноваційної культури діячів культури шляхом створення інноваційного освітнього простору вищого навчального закладу культури присвячена дана стаття.

Особлива увага найширшого загалу теоретиків та практиків вже тривалий час приділяється вивченню можливостей та використанню потенціалу креативних технологій, що здатні стимулювати розвиток творчої особистості в сфері культури. Провідну ланку в процесі виховання та навчання творчої особистості відіграє освіта. Нині прийнято говорити про такі види освіти, як: формальну освіту, неформальну освіту та інформальну освіту. Попри великий інтерес сучасної людини до всебічного пошуку нових знань, до самореалізацій на ґрунті перманентного освітнього пошуку (інформальної освіти), традиційна формальна культурологічна освіта (як у контексті її предметного наповнення, так і у аспекті її змістового стрижня) лишається домінуючою. Втім, нові виклики часу

стимулюють її до розвитку та самовдосконалення; граничною метою зазначених процесів є створення сприятливих умов для особистісної самореалізації творчої особистості з метою формування її інноваційної культури.

В даному процесі слід вказати на ряд пріоритетних стратегій: 1) Забезпечення змістової цілісності культурно-освітнього процесу, відповідно до рівня розвитку сучасного наукового знання та викликів часу. На сьогодні навчально-виховний процес у рамках традиційних педагогічних систем не в змозі підготувати фахівця до реального життя, без належної модернізації він не в змозі підготувати конкурентно спроможного фахівця в галузі культури. 2) Оптимізація інноваційного середовища ВНЗ культури за допомогою педагогічно керованої дії. Оптимальність цього простору визначатиме умови і можливості особистісного розвитку і розвитку інноваційної культури студентів. Ефективність процесу розвитку інноваційної культури залежить, з одного боку, від зовнішніх умов, від того культурно-освітнього середовища, в яке включений студент, з іншої – від його зустрічної активності, прагнення стати особистістю, проявити себе як особистість в безперервно змінних умовах. 3) Гуманітаризація освітнього процесу. Без цієї базової умови принципово не можливо сформувавши інноваційну культуру фахівця. Теоретична база гуманітарної освіти включає наступні компоненти:

- філософський – забезпечує цілісне знання про світ, суспільство і людину;
- історичний – дозволяє пізнати закони еволюції культури, науки, суспільства та поведінки людей;
- культурологічний, заснований на вивченні закономірностей розвитку культурних систем, суспільних цінностей, інтересів;
- психологічний – пояснює поведінку людей з погляду їх мотивів, соціальних установок;
- педагогічний – дає розуміння шляхів формування людини як особистості;
- соціологічний – заснований на вивченні поведінки людей в соціумі і функціонуванні суспільних інститутів.

Дослідженню цих та інших якостей інноваційного середовища освітніх закладів (і/або інших колективів) присвячені роботи авторів: Г. П. Баглаєва, Е. Д. Базай, А. І. Барановського, Т. Богданової, І. Г. Богуславської, А. І. Бочкарева, Л. Г. Вікторової, В. В. Докучаєвої, Ю. В. Качиної, В. П. Кваші, Н. В. Конопліної, Е. Б. Лисіна, Л. В. Лобанової, В. Л. Матросова, Л. Л. Ордіної, І. Е. Панової, В. Руденка, А. В. Теркіної, Н. І. Гендіної та ін.

В цих роботах переконливо показано, що людина одночасно є продуктом і творцем цього середовища, що й уможливило формування її інноваційної культури. Чим повніше особистість використовує можливості інноваційного середовища, тим більш успішно відбувається її саморозвиток [4].

Нині найбільш продуктивно на формування інноваційної культури особистості впливає таке інноваційно-діяльнісне середовище, яке спрямоване на розвиток інноваційних знань, інноваційного способу мислення та інноваційності особистості студента. Особлива увага у ньому приділяється розвитку креативності суб'єктів діяльності. При цьому креативність розуміється як інтегральна стійка характеристика особистості, що визначає її здатність до творчості, до прийняття нових, нестандартних рішень, до генерування оригінальних і корисних ідей.

Формування інноваційно-діялісного середовища культурологічного освітнього навчального закладу повинне базуватися на засадах: цілеспрямованої навчальної діяльності; проблемно-креативної спрямованості і інтерактивної організації навчально-пізнавальної діяльності; інноваційної навчально-пізнавальної діяльності, що передбачає постійну актуалізацію знань, умінь і навичок з метою набуття нового пізнавального досвіду; формування інноваційних умінь, зумовлених змістом і особливостями професійної підготовки з культурологічних спеціальностей; інноваційної спрямованості культуротворчої діяльності студентів в аудиторній та позааудиторній роботі [7].

Розвиток інноваційних знань, інноваційного способу мислення та інноваційності особистості студента потребує сформулювати такі основні вимоги до єдиного освітнього простору інноваційно-діялісного середовища освітньої установи: телекомунікативності – можливості оперативного інформаційного обміну між різними суб'єктами; інформаційної відкритості – доступності всього обсягу інформації, яка циркулює і зберігається в середовищі; імітаційного моделювання – можливості заміни реальної інноваційної діяльності середовища її імітаційними моделями; адаптивності – можливості гнучкої організації інноваційно-діялісного середовища відповідно до професійних цілей та вирішуваних завдань; регулювання часу підготовки – можливості проведення навчальних заходів у темпі, визначеному цільовою установкою; багаторівневості – можливості побудови необхідного інноваційно-діялісного середовища на всіх рівнях; ієрархічності – можливості делегування всім учасникам навчальних заходів усіх повноважень відповідно до встановленої ієрархії рівнів; при цьому кожен рівень використовує послуги більш низького (в ієрархії) рівня і делегує свої повноваження більш високому

рівню; цілісності інформації – можливості забезпечення гарантованого збереження інноваційного простору при будь-яких діях (наприклад, за відмови технічних і програмних засобів); доступності інформації – можливості забезпечення безперешкодного доступу до інформаційного простору інноваційно-діяльнісного середовища всіх учасників освітнього процесу; конфіденційності інформації – можливості розмежування доступу до інноваційного простору шляхом делегування відповідних повноважень учасникам освітнього процесу; однорідності – можливості, з одного боку, узгодженості форматів інформаційних об'єктів як у структурі інноваційного простору, так і в ієрархії структур інформаційного простору учасників освітнього процесу, а з іншого – розробка інструментарію, який забезпечує відповідну обробку інформаційних об'єктів; економічності – збалансування та раціоналізація витрат на навчальні заходи щодо підвищення їх раціональності при збереженні та посиленні їх інноваційного потенціалу.

Нині організація взаємодії студентів і викладача здійснюється переважно на репродуктивному рівні. Найчастіше студенти та викладачі не усвідомлюють єдиної мети спільної діяльності, хоча викладачі орієнтують студентів на взаємодію, проте це здійснюється непослідовно, і викладач постає в активній ролі організатора, а студент – у ролі пасивного виконавця. При цьому викладач не завжди усвідомлено вибудовує моделі організації взаємодії, а студенти відповідно "стихийно" вибирають форму поведінки як відповідь на запропоновану модель організації взаємодії. Викладач комплексує визнати, що сам навчається у процесі навчання інших; а студент не завжди готовий до рівноправних, але толерантних стосунків із викладачем, до розуміння того, що викладач має поставати у ролі рівноправного учасника діалогу.

З метою вирішення даної проблеми ми пропонуємо впровадити таку технологію організації інтерактивної взаємодії викладача і студентів в освітньому процесі ВНЗ культури, яка включає: актуалізацію проблеми вибору способів організації педагогічних систем; обґрунтування значимості інновацій та змін, які вони викликають; обговорення розробленої технології організації інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу; вироблення спільної мети та спільного пошуку викладачем та студентом шляхів її реалізації при вивченні навчальних дисциплін; розроблення індивідуальної програми діяльності з організації інтерактивної взаємодії зі студентами (проведення інтелектуальних "батлів", дискусійних клубів, круглих столів, рольових ігор, інтелектуальних перформансів тощо).

Технологія організації інтерактивної взаємодії викладача і студентів має бути зреалізована за двома напрямками: розгортання взаємодії студентів і викладача в логіці вивчення теми; реалізація технології організації взаємодії у логіці одного конкретного заняття. Саме цим досягається кумулятивний результат інтерактивної взаємодії студентів і викладача: рівність активностей, спільна діяльність, розподіл ролей.

Нині особливо нагально (оскільки технології відомі та описані, але ще не стали реаліями щоденного життя) постає необхідність в оновленні освітнього простору вищого навчального закладу культури з метою надання студентам, що там навчаються, можливостей для реалізації інноваційної діяльності протягом професійної підготовки, формування їх інноваційних умінь, які мають бути зумовлені змістом і особливостями професійної діяльності у галузі культури. Акцент має бути зміщений у напрямку залучення студентів до різноманітних видів інноваційної діяльності. [5]

У підготовці майбутніх культурологів до інноваційної діяльності можна виділити кілька етапів.

Етап перший. Розвиток творчої індивідуальності майбутнього фахівця, формування у нього здатності формулювати, аналізувати та вирішувати творчі завдання, використовувати технології творчого пошуку: самостійно екстраполувати раніше засвоєні знання та вміння на новий контекст, бачити альтернативи відомих рішень, вміти комбінувати, розвивати основи креативного мислення.

Етап другий. Засвоєння основ інноваційної діяльності. Студенти знайомляться із соціальним і науковим контекстом інновацій, творчо інтерпретують альтернативні нововведення, знайомляться із різними типами інноваційної діяльності тощо.

Етап третій. Оволодіння технологіями інноваційної діяльності. Студенти знайомляться з методикою складання проекту інноваційної діяльності, етапами реалізації, аналізують і прогнозують подальший розвиток нововведення, труднощі впровадження.

Етап четвертий. Практична робота на експериментальному майданчику з упровадження нововведення, здійснення корекції, відстеження результатів експерименту, самоаналіз інноваційної діяльності [2].

Основною метою створення освітньо-креативного середовища у вищому навчальному закладі культури має бути розвиток творчого потенціалу особистості, формування у неї потреби до творчого саморозвитку. Основними вимогами до освітньо-креативного середовища мають бути високий ступінь проблемності й активності освітньої діяльності, безперервність і наступність процесу навчання. На нашу думку, важливий та ще повною мірою не використаний потенціал освітніх інновацій закладений у їх прикладному характері, у їх можливостях формувати інноваційну здатність мислення майбутнього діяча культури.

Цей потенціал мусить актуалізувати інноваційно зорієнтована вища культурологічна освіта [1]. Це така освіта, яка заснована на нових знаннях та інноваційній динаміці. Інноваційна динаміка – логічна послідовність технологій перетворення нових знань у технічну або соціальну реальність, перетворення наукових знань у товар або послугу. Характерні властивості інноваційної освіти – антропоцентризм, самоврядування та професіоналізм. Цілями інноваційної освіти є: формування високого рівня інтелектуального та духовного розвитку студента; створення сприятливих умов для формування у студентів навичок наукового стилю мислення; навчання студентів застосовувати нововведення як у професійному житті, так і в соціально-економічному просторі.

Інноваційна освіта охоплює собою як студента, так і педагога, кожен із них окремо, а також вони разом як сумарне емпатичне начало є суб'єктом освітнього процесу.

Стрижневим компонентом інноваційної освіти має бути "професіоналізм", а саме: майстерність фахівця у вирішенні ним своїх професійних завдань; його здатність як фахівця до якісної діяльності, до нестандартних рішень, до реалізації творчого підходу; високий інтелектуальний та духовний потенціал, який є фундаментом його професійної діяльності; володіння фахівцем базовими кваліфікаціями та компетенціями власної професії. Як студент, так і викладач мають відповідати цим параметрам.

Інноваційним технологіям підготовки фахівців у ВНЗ мають бути притаманні такі властивості: відкритість майбутньому, гнучкість; інтеграція всіх способів освоєння людиною світу; розвиток і включення до світоглядної системи особистості синергетичних уявлень про відкритість світу, цілісність та взаємозв'язок людини, природи й суспільства; вільне використання різних інформаційних систем; особистісна спрямованість, орієнтація на певного студента, певного викладача; психологічна установка студента та викладача на "над-завдання", яким є саморозвиток; зміна ролі викладача: перехід від монологічного спілкування до діалогового спілкування, до спів-праці викладача зі студентом, їх спів-творчості у нових, нетривіальних ситуаціях.

Отже, інноваційна освіта організовує навчальний процес як перманентний рух від загальнокультурних знань та вмінь, оволодіння якими передбачає майбутня професія студента, до технологічних, саме це забезпечує майбутньому спеціалісту розуміння способів та методів розв'язання професійних завдань, а також до методологічних знань та вмінь, це дозволяє відстежувати власне професійне зростання, формувати основи інноваційного мислення.

Основними принципами інноваційної освіти є: вироблення навичок логічного мислення і здатності до самостійного формулювання визначень понять; оволодіння вміннями виявляти підґрунтя для побудови класифікацій і типологій і самостійно будувати їх; формування навичок самостійного моделювання явищ і процесів; оволодіння вміннями вирішувати нестандартні завдання, які передбачають самостійний пошук додаткової інформації та шляхів її опрацювання; вироблення нових підходів до аналізу проблемної ситуації та розвиток здатності до системного бачення об'єкта дослідження, це націлює індивіда на успішну самореалізацію в інноваційній діяльності. Інноваційна освіта, в свою чергу, повинна формувати систему стійких "генеруючих" стереотипів мислення, що є основою появи креативних форм мислення. [5]

На ґрунті реалізації цих принципів постають наступні чинники інноваційного навчання майбутнього діяча культури у ВНЗ:

- творчий особистісний розвиток у якості майбутнього висококваліфікованого фахівця;
- демократизація діяльності суб'єктів навчального процесу, формування в ході їх взаємодії емпатичних стосунків;
- гуманізація освітнього простору ВНЗ;
- спрямованість викладача на творчий підхід у викладанні, на вмотивування активного творчого навчання студента, на прояв з його боку власної ініціативи;
- відповідальність студента за власне формування як майбутнього культуролога і перед собою, і перед суспільством;
- постійна модернізація навчального процесу (його засобів, методів, технологій, матеріальної бази тощо), це є вкрай важливим чинником формування інноваційного мислення майбутнього фахівця культурології в сучасному суспільстві.

Підсумовуючи, можемо сформулювати наступні висновки: навчальний заклад культури, який обирає стратегію формування інноваційної культури студентів, відзначається тим, що спрямовує свої зусилля на розвиток життєздатної особистості, відкритої до нового, що прагне досягти власного успіху, здійснюючи вклад в інноваційний розвиток суспільства. Розвиток особистості майбутнього культуролога з такими характеристиками залежить від комплексу створених у ВНЗ умов для самореалізації та високої мотивації всіх учасників навчально-виховного процесу. Насамперед, у ВНЗ має бути сформоване інноваційно-діяльнісне середовище, принципами формування якого є: цілеспрямована навчальна діяльність

(ЦНД); проблемно-креативна спрямованість і інтерактивна організація навчально-пізнавальної діяльності; інноваційна навчально-пізнавальна діяльність, що передбачає постійну актуалізацію знань, умінь і навичок з метою набуття нового пізнавального досвіду; формування інноваційних умінь, зумовлених змістом і особливостями професійної підготовки зі спеціальності "Культурологія"; інноваційна спрямованість культуротворчої діяльності студентів в аудиторній (згідно зі спеціалізацією) та позааудиторній роботі.

В вищих навчальних закладах культури України є всі можливості сформувати інноваційно-діяльнісне освітнє середовище з метою виховання інноваційно орієнтованих спеціалістів; і дані процеси вже стартували. Їх аналіз та вивчення має стати предметом якнайширшого вивчення.

Література

1. Гусев В. Формування інноваційної культури як пріоритет державної інноваційної політики / В. Гусев // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6, Ч. 2. – С. 85–92.
2. Демчук М. И. Системная методология инновационной деятельности: учеб. пособие / М. И. Демчук, А. Т. Юркевич. – Минск : РИВШ, 2007. – 304 с.
3. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке : пер. с англ. / П. Ф. Друкер. – Москва : Вильямс, 2007. – 235 с.
4. Коюда О. П. Інноваційна культура та її характерні особливості / О. П. Коюда, О. А. Небилиця // Проблеми науки. – 2009. – № 7. – С. 15–20.
5. Кремень В. Г. Людина перед викликом цивілізації: творчість, людина, освіта / В. Г. Кремень // Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура / за ред. В. Г. Кременя. – Київ : Пед. думка, 2008. – С. 9–48.
6. Лисин Б. К. Инновационная культура / Б. К. Лисин // Инновации. – 2008. – № 10. – С. 49–53.
7. Ордіна Л. Л. Культуротворче середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен / Л. Л. Ордіна // Викладання психолого-педагогічних дисциплін у технічному університеті: методологія, досвід, перспективи : Міжнар. наук. конф. – Київ, 2009. – С. 59–60.

References

1. Husiev V. (2003). Formation of culture of innovation as a priority of state innovation policy. *Osvita i upravlinnia*, 6 (2), 85-92 [in Ukrainian].
2. Demchuk M. Y. (2007). System methodology of innovation: Proc. allowance. Mynsk : RYVSh [in Belarus].
3. Druker P. F. (2007). The objectives of management in the XXI century. Moskva: Vyliams [in Russian].
4. Koiuda O. P. (2009). Innovation culture and its characteristics *Problemy nauky*, 7, 15-20 [in Ukrainian].
5. Kremen V. H. (2008) The man with the challenge of civilization, art, people, education. *Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo, kultura* (pp. 9–48). Kyiv : Ped. Dumka [in Ukrainian].
6. Lysin B. K. (2008). Innovative Culture. *Ynnovatsyy*, 10, 49–53[in Russian].
7. Ordina L. L. (2009). Culture-medium higher education institution as a pedagogical phenomenon. Teaching psychological and pedagogical disciplines in the technical university: methodology, experience, perspective: *Intern. Science. Conf.* (pp. 59–60). Kyiv [in Ukrainian].

УДК 930.85: 338.48

Божко Любов Дмитрівна
кандидат історичних наук, доцент,
докторант Харківської державної академії культури
bozhkolubov@rambler.ru

БЕКПЕКІНГ: ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ

Простежено історію розвитку бекпекінгу як нового соціально-культурного явища; зроблено огляд результатів досліджень цього явища західними вченими. Доведено, що мобільність як така стає істотним ресурсом у прагненні до термінальних цінностей, при цьому із засобу все більше перетворюючись на самоцінність. Бекпекінг як соціально-культурне явище і нова соціальна практика мобільності на Заході вже має свою історію розвитку і сформувався як новий науковий напрям досліджень. Проведене дослідження дозволяє виділити два етапи в розвитку бекпекінгу: перший етап (1960 – 1989) – формування бекпекінгу як соціально-культурного явища і нової глобальної практики мобільності; другий (1990 – теперішній час) – етап теоретичної рефлексії та інституалізації нового наукового напрямку досліджень.

Ключові слова: глобальна практика соціальної мобільності, бекпекінг, бекпекер, глобалізація.